

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKÓ ISTVÁN

rákoskeresztúri lelkész

FŐMUNKATÁRSÁK

SCHOLTZ ÖDÖN JAHN JAKAB BLATNICZKY PAL

agfalvi esperes-lelkész kiskéri lelkész. cinkoti lelkész

DUSZIK LAJOS

miskolci lelkész.

GÖMÖRY JÁNOS

eperjesi főgym igazgató

Megjelenik hetenként egy iven

A lap ára:

Egész évre 14 K

Félévre 7 K

Egyes szám ára 40 f

Hirdetések és pályázatok ára:

Egész oldal 40 K

Állandó hirdetések megvesz. szerződés...

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Megnyitó.** Dr. Baltazár Dezső. — **TÁRCA.** **Október 31-én.** Mocskonyi József. — **A M. E. L. E. közgyűlése.** N. — **A tiszai egyházkerület. intézményeiről** Egy szepességi lelkész. — **Belélet — Pályázatok és hirdetések.**

Megnyitó.

Az Országos Evangeliumi Protestáns Szövetség 1917 november 1-én Budapesten tartott gyűlésén.

(Dr. Baltazár Dezső.)

Mélyen tisztelt Közönség! A protestáns egyházak közötti társadalmi egybekapcsolódás eszméjét az Országos Református Lelkész Egyesület vetette fel, abból a gondolatból indulva ki, hogyha már a hitelvi és szervezeti unio nem jöhet létre a három magyarországi protestáns egyház között: a szellemi egységet, az érdekazonosságot társadalmi alakulásban juttassuk kifejezésre s minden közös célokat az erők ilyen természetű egyesítésével és egyöntetű vezetésével próbáljuk kiküzdeni. — Kezdetben ez a cél jóformán csak az 1848. évi XX. t. c.-ben foglalt viszonyosságra és egyenlőségre határolódott, anynyira, hogy az 1908 szeptember 30-án tartott budapesti értekezlet az egyesülés körét ki is terjesztette felekezeti különbség nélkül mindazokra, a kik az 1848. évi XX. t. c. egyenlőségi és viszonyossági elvét vallják és „Országos Vallás Egyenlőségi Szövetség” néven kezdte meg alakulását. — A mozgalomnak így kifejezetten egyházpolitikai színezete lett. — Az egyházpolitika pedig nálunk a nagy politika részét képezi s annak érdekei szerint kezeltek. — Ezért aztán épen azok lettek tartózkodók, akiknek erejére és súlyára leginkább számítottunk. — A nem protestáns vallásfelekezettek távolmaradásából pedig kitűnt, hogy ők az 1848. évi XX. t. c.-ben biztosított igényeinkkel nem azonosítják magukat. — De nyilván való lett az is, hogy a vallási tartalomtól teljesen megüresített cél nem tudta mozgásba hozni a protestáns társadalom különböző rétegeit sem.

Igy kellett visszatérni az eredeti gondolathoz és a mozgalmat egyháztársadalmi mederbe terelni, a mi meg is történt az 1914 május 15-iki

alakuló gyűlésen, amely kimondta egy O. E. P. Sz megalakulását s alapszabályait megállapította s megválasztotta ideiglenes elnökségét.

Célját így határozta meg: „egységes társadalmi szervezetbe foglalja a hazai protestantizmusnak minden társadalmi testületét a sokféle egyházi társadalmi munkát összhangba hozza, irányítja, a vallásfelekezeti egyenlőségnek, viszonyosságnak teljes megvalósulását munkálja; a hasonló szellemi és erkölcsi irányzatot szolgáló tudományos munkát és sajtót anyagi támogatásban részesíti és emberbaráti intézeteket létesít.” — Az alapszabály megerősítés végett fel lett terjesztve a belügyminiszteriumba, a honnan megerősítve leérkezett.

A szervezés munkáját és az actióba lépést begátolta a világháború, jó reménységgel vártuk hamari végét. Fájdalom, még mindig dul lázas pusztítása, most azonban már a reformáció négyszázados évfordulója reánk parancsol, hogy minden gátra, akadályra tekintet nélkül induljunk. A parancsot megértéssei és lelkesedéssel kell fogadnunk és teljesítését nyomban foganatba vennünk annyival is inkább, mert egyik célunk megvalósításának: az 1848. évi XX. t. c. végrehajtásának tervét ott látjuk a kormány programmpontjai között.

A kormánynak segítségére kell jönnünk abban, hogy a sarkalatos törvények szelleme és célja valamiképp el ne homályosuljon és valami téves végrehajtási kísérlettel a mostaninál még nagyobb elégedetlenség és feszültség magva ne vetessék el. Szomorú és veszedelmes volna, ha a magyar protestáns egyházak áldozatos és áldásos nemzeti munkája s a folyó világháboruban is tanúsított trón és haza iránti hűsége mellőzésben, vagy kijátszásban nyerne az állam részéről ellenszolgálatot. Ilyet alig volna szabad feltételeznünk olyan kormányról, amely a radikális-

mus jelszavával lép a jogegyenlőség megvalósításának útjára és amelynek legnagyobb támogató pártjai az 1848-iki nagy eszmék és törvények bizonyosainak vallják magukat. Sajnálatos volna, ha a kath. autonómiának a kormányprogram által az 1848. évi XX. t.-c. komplexumból való kiszakítása és ennek elébe helyezése azt jelentené, hogy a sértő és bántó megkülönböztetések rendszere a mi rovásunkra folyni fog tovább és hogy a katolikus egyháznak nem az 1848. évi XX. t.-c. alapján, hanem valami más kiváltságos alapon volna joga az autonómiához.

Az 1848. évi XX. t.-c. minden felekezethez egyenlő és pedig nem fényűző, csak tisztességes mértékkel mérő, igazságos végrehajtásával és az egyenlő jogi és erkölcsi méltatással az egyházak fejlődése történelmi nyomokon haladhat és nem állja útját, sem gazdasági, sem szociális, sem kulturális, sem nemzeti tekintetben az új korba illő egységes magyar nemzeti állam kiépítésének. Az ellenkező eset könnyen vezetheti diadalra azt az irányzatot, amelyik az állam és egyház teljes szétválasztását s a szerzett jogok törlését célozza. Ha a felekezeti viszony a viszonyosság és egyenlőség igazságos alapjára helyeztetik, akkor az egyházellenes és vallásellenes tendenciákkal szemben is mindig biztosítja a lebirhatailan erőt az egyenlő méltánylásban testvérré lett egyházak szolidaritása.

Mélyen tisztelt Közönség! Emelkedjünk fel az evangéliumi hitben s hazaszeretetben való szent közösségünk gondolatára s magunkat a nagy történelmi évforduló lehetőségétől és kockára vetett létünk égő gondjától felindítva, mint közös sorsnak osztagyosai becsüljük meg és szeressük egymást.

Összeadott, egyetértő, célirányos munkánk hatásával erősítsük meg magunkat s erőnkkel állítsuk az ember- s hazaszeretet szolgálatába, biztonnal tudván, hogy akkor földi és égi királyunknak is szolgálatot teszünk.

T Á R C A

OKTÓBER 31-ÉN.

*Higgyulladt arcokon örömsugár rezeg,
Szemekbe égi fényt hintnek titkos kezek,
Szívek mélyén az áhítatnak lángja ég,
Csodás meleg érzéseket árasztva szét
S a régi szent zsoltos zeng az ajkamon:
Nagy Istenünk, Te vagy a vár, az oltalom.*

*Te vagy s négy hosszú századon is az valál,
Védő karod alatt eltörpült a halál.*

*Az üldözött, a meggyötört, a gályarab
Te benned bizva végig hű és hős maradt,
S a szent zsoltos zengett szívedben, ajkamon:
Nagy Istenünk, Te vagy a vár, az oltalom.*

*Te ihletéd az egyszerű barát szívet,
Hogy irásod szerint hirdesse az ígét
S lerázza hősi lelke a bilincseket,
Miktől a szív, az ész már annyit szenvedett
S a szent zsoltos zengjen szívedben, ajkamon:
Nagy Istenünk, Te vagy a vár az oltalom.*

*Te adtad az erőt, hogy a szegény barát
Semmisnek merte mondani Róma szent szavát
S a wittenbergi templom ajtaján a szög
Öröknek hitt tanon örökre rést ütött.
S a szent zsoltos zenghet szívedben, ajkamon:
Nagy Istenünk, Te vagy a vár, az oltalom.*

*Négy századév előtt e napnak reggelén,
A régi fellegen áttört a büszke fény.
Te hoztad ezt a fényt, mely egyre nő, ragyog
S a melyre már tanuk lepergett századok.
Kegyedből zeng zsoltos szívedben, ajkamon:
Nagy Istenünk, Te vagy a vár, az oltalom.*

*E nagy világ felett ma is vészfelleg ül,
Sötétje ránk borul, riaszt kegyellenül,
Lelkünk epedve várja már a béke fényt,
Mely áttör a világ riasztó fellegén.
S a szent zsoltos vágyva zeng az ajkamon:
Nagy Istenünk, Te vagy a vár, az oltalom.*

*A lelki ujhodás e napján üdv Neked!
Ma is dicsőségedre ülünk ünnepet!
Te benned bizva várunk újabb századot,
A mely alatt a büszke fény tovább ragyog
S a szent zsoltos bizva zeng az ajkamon:
Nagy Istenünk, Te vagy a vár, az oltalom.*

MOCSKONYI JÓZSEF.

A M. E. G. E. közgyűlése.

Lelkészegyesületünk évi rendes közgyűlését Budapesten nov. 7-én délelőtt 9—1-ig és délután 3—4-ig kb. 80 lelkész jelenlétében tartotta meg. A közgyűlést „Erős vár a mi Istenünk“ elének-
lése után írásmagyarazattal vezettük be.

Kovács Andor orosházi ev. lelkész bányai egyházkerületi lelkészegyesületi elnök írásmagyarazatát (János ev. 14. 27. alapján) így kezdte: „Békesség nektek“. Jézus szavaival köszöntlek titeket, azokkal a szavakkal, a melyekről ismét megjeledkezett s e jeledkezés átkának terhe alatt nyög, gyöttrődik az egész világ; eldobta magától a legnagyobb kincset, eltaposta a legszebb virágot, eltékozolta a legnagyobb gazdagságát s most

a lelki és festi nyomor vértengerébe merülve sóhajt, kiált a vihart lecsitító, a szélvész meg-
szüntető isteni szabadító után.

Fejtegette a háborúnak a világ-béke elsöp-
résére vonatkozó hatását festette az egyesek,
családok, társadalmak, országok és nemzetek nyo-
morát, a vágyat, az esengést a békesség után.

Nagyon találóan jellemzi a mai állapotot e
szavakkal: „Szülők összetörve, hitvesek gyászol-
va, gyermekek árvaságban hordják keresztjüket;
a házak kihaltak, a családok némák, a lelkek seb-
zettek, a szívek vérezők; vágyak, remények, ter-
vek, fiustölgő romok; a boldogság elszált a szí-
vekből elszállt a költöző madár, idegesek, nyug-
talanok, betegek az emberek; a munka teher lett,
a pisés gyötrő, az álom sorvasztó s mindez azért,
mert háboru van és ninesen béke.“

Megfelel ezután erre a kérdésre: volt-e a
háboru előtt béke, béke a szívekben és a lelkek-
ben? S felel ekként: a mely szívben s lélekben
megvolt a béke, megvan ma is, bár sok helyen
feketében s könnyáztatta gyászban. Hirdeti a Jé-
zus békességét, a melyet a szívekben meg nem
rendíthet a háboru, meg nem ingathat semmiféle
földi halalom; egy ország áll — ugymond —
megingathatatlanul a bomladozó birodalmak kö-
zött — ezen ország a krisztusi békességnek vá-
ra: az Isten országa. — Ez országban a lelkek-
nek részéről kívánt munkáról, hivatásuk teljesi-
téséről beszél ezután. E munkát ma fokozott mér-
tékben kell ma a lelkészeknek teljesíteni a béke
jegyében, annak szellemében és erejével. Jellemzi
a szöveg alapján a legnagyobb kincset: a lelki
békességet; vázolja emelkedett lélekkel, lelkesen
és lelkesítve az ezért vivandó harcot; mert a
lelki békeért is erős harcot kell végig küzdenünk;
rámutat Krisztus harcára, diadalára s a Golgotán
utolsó szavaiból is kiragyogó isteni lelke fensé-
ges nyugalmára.

Ezt a békét, a krisztusi békességet tegyék
elsősorban lelkük sajátjává a lelkészek s azu-
tán oltsák Isten szent lelkének erejével és segít-
ségével másoknak — a hűveknek is.

Elmélkedését Krisztusra mutatva végzi s
szólva lelkésztársaihoz ekként: Ismeritek a Mes-
tert, életét, békességet teremtő tetteit, eredjete-
k el, éljetekek és cselekedjetekek úgy, a mint Ő s ak-
kor a földön és az égben tettek lesz az Isten
legnagyobb áldása: a béke.

A szíveket megkapó és lelkeket építő be-
széd befejezése után imát mondott és áldást kért
a gyülekezetre. — Raffay Sándor elnök értékes
megnyitót mondott, a melyben a reformáció 400
éves emlékűnnepe megállott az ötödik század
küszöbén s vázolta azokat a kötelelességeket, a
melyek reánk várnak s főleg az evangéliumi éle-

tet, a melyben élve nekünk, lelkészeknek világi-
tanunk kell. Szomorú része is volt a beszédnek
az, a melyben vázolta azon okokat, amelyek mi-
att kénytelen tisztét letenni. Erre kényszerítik azon
hirlapi támadások, a melyeket 3 év óta némán
tűrt, de tovább tűrni nem hajlandó. — Geduly
Henrik, Kovácsi K. és Paulik János a közgyűlés-
nek egyhangú s igen zajos és lelkes helyeslés-
sel fogadott beszéde után végre nagy lelki fusa
után az általános bizalmat parancsnak tekintve
Raffay nagy eljenzések mellett elfoglalta újból
elnöki székét.

Az előadások sorát Dr. Mikler Károly eper-
jesi jogkari dékán nyitotta meg, aki igen alapo-
san reávilágított a 1848. XX. t.-c. végrehajtásá-
nak elvi kérdéseire és gyakorlati követelménye-
ire. Előadását, a mely az egyesület költségén
mielőbb külön füzetben fog megjelenni és szét-
osztatni, még csak kivonatolni sem próbáljuk meg,
mert félünk, hogy értékét szállítanók vele alá,
hanem előre is felhívjuk reá a lelkészek s világi
vezéreink figyelmét s kérjük annak terjesztését
intelligens s főleg politikával foglalkozó urak kö-
zött. — Az előadásnak folyómánya volt egy az
egyetemes közgyűléshez benyújtott javaslat, a
melyet elfogadás esetén az egyet. közgyűlésről
szóló tudósításunkban fogjuk hozni.

A második előadó volt Dr. Schmidt K. Jenő
pozsonyi főesperes, aki theol. fakultás kérdésé-
ben szolgált értékes történeti reflexiókkal s az
egyetembe szervesen bekapcsolt theol. fakultás
mellett szólott s egyedül ezt ajánlotta a támo-
gatásra.

Az előadások sorát Gyürky Pál főesperes
zárta be, a ki a 10-es bizottság munkáját ismertette
a lelkészi fizetés rendezés tárgyában, de az időt
nem tartja alkalmasnak most, amidőn az 1848.
XX. végrehajtása van előtérben, arra hogy ezzel
a kérdéssel behatóan foglalkozzunk, hanem e
törvény végrehajtásával kell érvényesíteniünk igé-
nyeinket. Igen tartalmas vita után az előadó ja-
vaslatát a közgyűlés elfogadta azzal, hogy addig
is az összes lelkészek részére kérni fogja mind
azon háborus segélyeket és a családi pótlékot,
a melyekben az állami tisztviselők részesülnek
s hogy az 1600 koronás készpénz fizetésű lelké-
szek azonnali segélyezését az egyetemes egy-
háztól fogja kérni. Ezen kérelmet amint az elő-
értekezletből jósolni lehet, az egyetemes közgyű-
lés úgy fogja teljesíteni, hogy 2400 koronán aluli
készpénz fizetésű lelkészeknek aránylagos azon-
nali segítséget fog nyújtani.

Délután a titkári jelentés meghallgatására
tért át a közgyűlés. Elhunyt tagjaink, főleg elhunyt
alelnökünk: Madár Mátyás emlékét jkvében meg-
örökíti az egyesület, a kitüntetett tagokat köszönti

s örömmel veszi tudomásul a közgyűlés néhai Zelenka püspöknek rehabilitását. Alelnökül Dr. Szebernyyi Lajos Zsigmondot választottuk meg egyhangulag. Az elnökség egyéb munkálkodását köszönettel és elismeréssel vette tudomásul. — Scholtz Ödön jelentést tett az Allgemeine Lutherise Conferenz-be való belépésünk lehetőségéről és a wittenbergi ut elhalasztásáról. Az elsőbe az egyesület be lép, a másodikat helyesli s köszönettel vette Gajdács Pál 100 kor. adományát, melyet azon célból bocsátott az egyesület rendelkezésére, hogy kisebb fizetésű lelkészek is részt vehessenek a németországi kirándulásban. Ugyancsak köszönettel vette tudomásul Scholtz Ödön gyűjtésekből eredő alapítványát s azt „viaticum“ néven kezeli, amíg a kikötött összeget el nem éri.

Vitális Gyula pénztáros jelentését, hogy az egyesületnek van 9 alapító, 412 rendes s 5 pártoló tagja, s hogy bevétele volt a múlt évben 2853 kor. 94 fillér, kiadása 2293'50, összes vagyona 4803 kor. 07 f. tudomásul vette a közgyűlés, a pénztárosnak az ellenőr jelentése után a felmentvényt megadta s elfogadta a jövő évi költségvetést.

A többi le nem tárgyalható tárgyat a választmány hatáskörébe utalta.

Végül pedig felkérte Geduly püspököt, hogy az Upsalában tartandó béke konferencián egyesületünk nevében is a béke mellett szót emeljen.

A tiszai egyházkerület intézményeiről.

Magam is mély megdöbbenéssel olvastam kerületünk rozsnjóí árvaházának kétségbeejtő helyzetét, amely nemes visszhangra talált az „Ev. Órálló“ hasábjain „szikla“ cikkében. Hanyatlásunknak égbekiáltó jele ez, amit már meg kell hallanunk. Ezt kívánja, ezt követeli a reformáció négy százados erkölése és hite. Óseinknek, az önfeláldozásban megnyilvánult magas szentes vallásos szellemét megtagadnók és a „hálátlan utókor“ becsmérő bélyegét viselnők, ha könnyelműen elzárkóznánk a segélynyújtás elől.

A nevezett intézet — talán valamennyi tiszai egyházkerületi intézet — válságos anyagi helyzete előre látható volt. De megmentésük érdekében — kivéve a suplikánsokat helyettesítő gyűjtőket — alig történt valami.

Intézeteink — és főleg azok alapjai — megállapításuk alkalmával az akkori kornak megfeleltek. Szegényesen tengődtek, — de anyagi végpusztulás nem mállasztotta falait. Az idők folyásával változott a kor és vele természetesen a kor vaskövetelménye is. Ezekbe a válto-

zott viszonyokba nagyjaink mindenkor bele tudtak illeszkedni, úgy, hogy intézeteink mindenkor ki-magaslóan uralkodtak, vezettek. . . . Reánk szakadt a legujabb kor; a legujabb követelményekkel lép fel velünk szemben és elodázhatalan kötelességünk, életen és véren szerzett intézeteinket a kor követelményeinek megfelelően fentartani, sőt mi több, fentartásukat egy emberöltőig biztosítani, hogy örökségünket, mint hü sáfárok utódjainknak nem fogyva, de gyarapodva, átadhassuk.

De mi történik?

Épen most, intézeteink válságos idejekor huzakodunk elő újabb és csillogóbb, rengeteg költségeket felemészítő tervekkel, a meglévő intézeteket sorsukra bízva, avagy fentartásukat a vezetőség leleményes kievickélésére bízva. (Mert ne tessék elfelejteni, hogy sok illusztris állás némely intézettel annyira összeforrott, hogy „vezetője vele él, vele bukik“ a végromlásba.) Ezek a szenvedő intézetek és intézmények azért szenvednek, mert hiányzik bennünk a számító észnek megfontoltsága. Bele vágjuk fejszénket nagy dolgokba — fő az eszme szépsége és a helyeslő lelkesedés — utána pedig a fejsze félrecsuszik és megsebezük magunkat.

Ujat, mindig újabbat akarunk! Szomoruan tette le bizonyára minden lelkész a rozsnjóí árvaház üzenetét kezéből, látva nagy értékek, szellemi, erkölcsi tőkék koresosulását és még is annak a mintájára — az eszme szépségén kívül — szegénységünkkel ujat és újabbat akarunk.

Hogy a dolog fonákága teljes legyen, van szerencsém szűkebb szepességi hazából értesíteni, hogy eddig még ismeretlen helyen, egy árva-agg-szegényház lesz létesítve, mintagazdasággal, kertészettel, tehenészettel, fonó-kötőtanfolyammal stb. stb. Ennek érdekében folyik a propaganda. Hej! más kor és más követelmények voltak Franke korában! De ma? Pusztulásnak bocsátjuk a meglévő intézményeinket abból az egyszerű okból, mert néhány szervező tehetség szervezni, építeni akar bekötött szemmel és senki sincs, aki kezénél fogva odavezetné a világtalant a rozsnjóí árvaház düledező intézetéhez, hogy lásson és tapasztaljon.

Midőn egy alkalommal egy szervező tehetségű kollégát erre a szomorú jelenségre figyelmeztetni bátorítottam, kezlegyintéssel és azzal főzött le: „Gömör tartsa el a magáét, mi pedig a magunkét.“ . . .! Ez is utóvégre álláspont, de olyan, amely az egész kerületnek árthat, ha elébe nem állunk.

És pedig állunk! Ott van részünk a lócséi Hermann Gusztáv árvaház, a mely a vezetőség bölcs és megfontolt vezetése mellett teljesen

megfelel igényeinknek. Ez oly biztos alapokon áll, hogy annak fejlesztése és nagyobbitása semmiféle akadályba nem ütközik, sőt üdvös is volna. A lőcsei árvaház vezetősége és a város közönsége maga a város is hathatós segélylyel karolná fel ezt a tervet. Így egy új intézetnek a felállítása igazán feleslegessé válna és összetartva remekművet alkothatnánk. Jutna akkor Rozsnyónak is bőven; de a többi intézmények alapköveit is szilárdíthatnók. Legyen a vezérelv: az átvett örökséget megszilárdítani, fejleszteni és ha ezt elértük Isten segítségével, akkor elő a szervező tehetségekkel és alkossunk újat. Akkor lesznek gond- és tehermentes intézményeink, amelyekre büszkén reámutathatunk; pedig a gyakori „kérő szöveg” ritkábbak lesznek. Ejtsük el a szepességi Bethania szép és nemes eszméjét egyelőre és siessünk először oda, ahol a haldoklót még életre lehet kelteni. Ha ennek a mintájára dolgoznánk, úgy sok intézményünk tespedő gondtól szabadulna egy csapásra. Példám csak a kis Szepességből van véve, de országszerte feltűnő ez időben — a négy százados jub. ünnep alkalmával — a szervezkedő láz, amely csak úgy lesz gyümölcsös, ha a régieket fentartjuk és fentartásukat biztosítjuk teljes mivoltukban és csak ezek után kezdünk új alapokat vetni és építeni.

Egy szepességi lelkész.

B E Ő É L E T.

Az egyetemes közgyűlést nov. hó 8-án és folytatólag a következő napokon Budapesten tartottuk meg. Az idő rövidsége és lapunk túlfömölttsége miatt ezen közgyűlésről szóló tudósításunkat a jövő heti számunkban hozzuk.

Egyetemes gyámintézeti közgyűlés. Szokatlan időben s azért igen gyéren látogatott (kb. huszan voltak együtt összesen) közgyűlést tartott egyetemes gyámintezetünk Budapesten november hó 1-én. A reformátói ünnepélyek kimerítették a közönséget, de meg nov. 1-én a pesti közönség a temetőket járja, úgy hogy a közgyűlést megelőző istentiszteleteken is bizony üres volt a Deák-téri templom, úgy hogy Bándy Endre főjegyző oltári szolgálata után Palmaj Lajos győri lelkész, dunántúli egyházkerületi gyámintézeti elnök igen szépen kidolgozott s l. Kir. 19. 11—13. alapján felépített beszédét alig hallgatta 25 lélek. Beszédének alap gondolata volt: Luther érdeme, hogy az ótestamentum büntető

Istenével szemben megtaláltuk a szeretet Istenét. A közgyűlést Bárány Lajos elnök nyitotta meg, a ki a nő szerepét emelte ki az egyházi életben s a nőnevelést állította oda mint legfőbb kötelességünket, mert ennek gyümölcse lesz az egyháznak nagy erőforrása. Dr. Kéler gyámintézeti ügyész melegen üdvözli Bárány Lajos 10 éves elnöksége alkalmából. Bognár Endre elnök évi jelentésében kiemeli, hogy a Gusztáv Adolf egyházzal való viszonyunk a háború folytán még bensőségesebb lett. Bejelenti, hogy 1918 év elején mint lelkész nyugdíjba megy, de a gyámintézeti elnökséget szívesen megtartja, mert a gyámintézeti elnökséget eddig, ezennél is annak áldozza fel erejét. Bándy főjegyző meleg hálával fogadja az elnök eme kijelentését. Dr. Kéler Zoltán ügyész jelentést tett a kvaesala és Bogár-féle hagyatékról. A gyámintézeti gyűjtés évi összeredménye 102,465 kor. 24 fillér volt, míg a gyámintézeti jubileumi alapra eddig 64,494 kor. 01 fillér gyűlt össze. A gyámintézeti segélyek a következőképen lettek kiosztva: a nagyszeretadományt Alsólendva kapja, a kisszeretadományt pedig Nagyszentmiklós, Felsőzsember, Szekszárd és Turcsok. A Leopoldianumot: Szentgotthard. A Kacziányi-féle alap kamatát: Óbecse és Kispöruba. A Haubner-féle Orsova, a Prónay-alap kamatát Hontkirályfalva, háborús segélyt kapnak: Orsova, Bácsujfalu. A jubileumi alapra a gyűjtést folytatjuk.

Az Országos Evangéliumi Protestáns Szövetség alakuló közgyűlését Budapesten nov. 1-én tartottuk meg. Baltazár püspök elnöki megnyitóját, melyben ékesen körvonalozva a szövetség célját vezető helyen közöljük. Véghetetlen sajnálattal láttuk, hogy a mi Lutherániánkat ez alkalommal sem sikerült mély álmából felébreszteni. Hárman valánk ott összesen a nagy református tengerben. — Igaz, hogy ugyan ebben az időben az egyetemes gyámintézeti közgyűlése s ennek végeztével el is jöttek még ketten vagy hárman, de már későn jöttek. Bizony, bizony sehogyan sincs ez így jól! Hogy mennyire szükséges ez az alakulás, azt mindenki láthatja, ha Baltazár püspök beszédjét elolvassa. Zsilinszky Mihály az egyik összehívó elnök sajnos szintén nem jöhetett el, mivel távol volt a fővárostól: Szarvason. Az alakulás különben a következő módon folyt le. Megnyitó után az elnök püspök felkérte Noszko Istvánt a jegyzői teendők ellátására, a felkért jegyző mindenek előtt felolvasta az alapszabályokat, hogy a jelenlévők lássák, hogy miről van szó. Ezután megválasztották a további szervezést intéző tisztikart. Elnökök lettek: Gróf Bethlen István és Kapi Béla püspök (ev.), alél-

nökök: *Dr. Németh Károly* (államtitkár) és *Ferencz József* püspök (unitárius), főtitkár: *Haypál Benő*, ügyvezető titkárok: *Dr. Veress Jenő* és *Báró Kaas Albert* (ev.), pénztáros *Dr. Pózel István* (ev.) — Választás után a felkért jegyző felolvasta a református zsinatnak az 1848. XX. tc. végrehajtása tárgyában hozott határozatát, melyet a kormányhoz terjeszt fel. A határozat önérzetes hangon emel szót ezen törvény teljes végrehajtása érdekében, vagyis követeli, hogy az „összes egyházi és iskolai szükségleteink teljes mértékben és olyan alakban nyerjenek intézményes kielégítést, amely az állandóság és a törvényes biztonság szempontjainak megfelel. Csak ilyen módon valósítható meg az egyházak erőviszonyai közötti azon egyensúly, mely az 1848. XX. tc. szellemének megfelel.“ Majd az eddigi anyagi támogatásról kimutatja, hogy az nem volt a törvényben biztosított „tökéletes egyenlőség és viszonyosság“ megvalósulása. Végül természetesnek jelenti ki azt, hogy „az állami költségvetésben nyitva kell tartani a mindenkori szükségletek mértékéhez alkalmazkodó állami támogatásnak útját is.“

Az elnök felhívta a résztvevőket, hogy ezen határozatot tegyék magukévá s azt egyháztársadalmi úton a gyülekezetekben és a különféle egyesületekben erősítsék meg. A kérdéshez hozzá szölk: *Ferenczy* debreczeni egyetemi tanár, a ki azt ajánlja, hogy társadalmi úton közvéleményt kell e kérdésben alkotnunk, mert nem esupán a 4 millió protestánsnak, hanem a haza minden polgárának érdeke, hogy a törvény és jog mindenkire nézve e hazában egyenlő legyen s azt hangoztatja, hogy eljött az ideje annak, hogy a nagy egyházi vagy az állam kezébe menjen át, ebből lesz fedezet elég. *Raffay* reámutat azon mulasztásokra, amelyek bennünket terhelnek; másodsor történi, hogy a kormány programjába veszi a 48. XX. végrehajtását, de a prof. közös bizottság egy lépést sem tett, azért most a 12. órában fel kell emelnünk szavunkat. Nincs meg a javaslatban a *príus* hangoztatása a kath. autonómiával szemben, mert jogi képtelenség előbb megcsinálni a kath. autonómiát, mint a 48. XX. végrehajtását. Nem csak egyházi téren, de a törvényhatóságok termeiben is fel kell emelnünk szavunkat, panaszkodjunk ha kell, de követeljünk, mert jogunk van hozzá. *Dr. Kún Béla* annak hangsúlyozását kívánja, hogy a törvény végrehajtásának nincs akadálya a magyarság szempontjából, csak azon egyházak tarthatnak rá ígéret, a melyek a haza iránti szolgálót becsülettel teljesítik. *Fábián Dénes* a vk. miniszteriumban egy prof. ügyosztály felállítását sürgeti. *Dr. Gergely György* azt fejtegeti, hogy

mikor mi felekezeti ügyeinket intézzük, nem felekezetieskedünk, mert rajtunk keresztül jöhet létre a nemzeti concentráció. *Csikesz Sándor* a szabad egyház szabad államban nagy eszméjét fejtegette. *György Endre* visszatér a javaslatához s annak elfogadását kéri. *Baltazár* elnök összefoglalja a felszólalásokat s általános helyeslés között kimondja a határozatot, hogy a közgyűlés felhatalmazza az elnökséget, hogy a zsinati declaratió közöltessék az összes prof. gyülekezetekkel s hogy egy külön protestáns ügyi osztálynak a felállítása sürgetessék s ezzel a közgyűlést berekeszti.

A Luther-Társaság közgyűlése. Társaságunk ez évi közgyűlése két fejezetből állott. Az első, a viharos nov. 6-án délután 3 órától este 7-ig, a második, a folytatólagos rész nov. 7-én délután 2—3-ig tartott. Az elsőről sokat kellene írunk, ha azokat a botrányig menő jeleneteket leakarnók festeni. Nem tesszük. Csak a végét jelezzük. A társaság elnöksége: *Osztrouczky Miklós* és *Scholtz Gusztáv* püspök leköszöntek irásban és a közgyűlésre el sem jöttek. *Dr. Kéler Zoltán* ügyész szintén leköszönt, a közgyűlésen azonban jelen volt. A közgyűlést *Dr. Masznyik Endre* alelnök jubiláris beszéddel nyitotta meg s ő vezette a hajót a viharokon keresztül egész este 6 óráig, akkor azonban a hullámok oly magasra törtek egy a közgyűlés által elfogadott, de az elnökség által acceptálni nem hajlandó napirend-indítvány folytán, hogy *Dr. Masznyik* kijelentete, hogy ő is lemond s a társaságból kilép s ezzel a nélkül, hogy a közgyűlést berekesztette volna a főtitkárval együtt „meglépett“. Sokan megunva a felfordulást szintén eltávoztak, de 44-en együtt maradtunk s felkértük *Dr. Szeberényi Lajost* korelnökül s folytattuk a tárgyalást, de már nyugodtan. Előbb a helyzetet beszéltük meg s miután tisztán láttuk a feladatot, mely előttünk állott, t. i. a társaság ügyeinek tovább vezetése, megválasztottuk az új tisztikart. Elnökök lettek: *Molnár Viktor* és *Kapi Béla* püspök, alelnökök *Pröhle Henrik* és *Báró Láng Lajos*, főtitkár *Szimonidesz Lajos*, titkár *Kemény Lajos*. Másnap a folytatólagos közgyűlést *Kapi Béla* elnök vezette, aki kijelentette, hogy a megválasztott tisztikar a bizalmat kötelelő szerűen elfogadja s az ügyeket vezeti, de csak *ideiglenesen* a legközelebbi rendes közgyűlésig, a mikor kellő előkészületek után új választást fog kitűzni. Ezen kijelentést örömmel vették tudomásul a társaság azon tagjai is, kik a választást nem tartották teljesen kifogástalannak. Azután letárgyalta a közgyűlés a napirendet. Elfogadta az 1916 évi számadásokat, köszönetet szavazott a

lelépett elnökségnek és a volt főtitkárnak s az 1918 évi költségvetést s megállapította a munkaprogramot azzal, hogy ha a lelépett elnökségnek valamelyes kötelezettsége van az írőkkel szemben, azt átveszi és hogy úgy a kiadványok, mint az Ősvény és a Belmisszió megjelentetésénél a legnagyobb takarékoskossággal fog eljárni, mert ezt követeli a társaság a tankönyv vállalat folytán előállott bizonytalan anyagi helyzete. A kiadványoknál főleg az időszerű s háboru okozta szükségletre lesz tekintettel. Felemelő imával zárta be Kapi elnök az emlékezetes közgyűlést.

A soproni helyi gyámintézet nem elégzik meg azzal, hogy évenként tekintélyes összegeket gyűjtsön és osszon szét a szűkölködő gyülekezetek és segélyre s oruló intézetek között, hanem egy nagy és Sopronban égetően szükséges alkotásra, *evangelikus polgári leányiskola* létesítésére határozta el magát. Sopronban ugyanis két róm. kath. polgári leányiskola van az irgalmas- és orsolya-nővérek zárdájában s ezeket a múlt tanévben 80 evangelikus leányka látogatta (előfordult, hogy evangelikus lelkész is ezen zárdák egyikének internátusába adta leányát), míg az állami felsőbb leányiskolába 49 ev. növendék járt. Ezért a helyi gyámintézet tavalyi gyűjtéséből 120 K-val alapot tett le ev. polgári leányiskola létesítésére, amely alapját ezidén 150 K-val gyarapította, s azt egyesek is lelkesen felkarolták. Így Huber Sámuel 200 K, Pfandler Lajos és neje Hauer Teréz 100 K, özv. Hauer Samuné szül. Bierbaum Zsófia 500 K, özv. Lenk Mária 100 K. adománnyal növelték az alapot. Nagy lendületet adott azonban annak, az azóta elhunyt soproni születésű özv. Páson Sándorné szül. Manninger Amália pinkajai lakos, aki „a soproni evang. gyülekezet helyi gyámintézetének 20 000 koronát adományozott az evang. polgári leányiskolára, azon meghatározással, hogy ezen összeg a soproni evang. gyülekezet helyi gyámintézete által kezeltesék.” Ezen nagylelkű adománnyal a tervezett polgári leányiskola nagy lépéssel közeledett megvalósulásához, a soproni helyi gyámintézet bevétele pedig oly magasra emelkedett, hogy *annak beszámításával* a soproni felső esperességi gyámintézet évi bevétele 26 068 K 25 f.-rel a dunántúli esperességi gyámintézetek között első helyre került, a kerületi gyámintézet pedig — mint azt multkor jelenttem — 29 000 koronával nagyobb bevételt mutatott ki mint az előbbi évben. S. Ö.

Kérelem. A reformáció jubileuma alkalmából a harctéren küzdő katonák részére alkalmi füzeteket, apró népszerű értekezéseket s prédikációkat kérek ev. egyházainktól. Ez alkalomra

én is irtam egy teljes istentiszteletet magában foglaló prédikációs füzetet, melyet magyar és német nyelven Scholtz Testvérek adtak ki. Kérem ennek a kiadványnak is szives támogatását. A kiadó egyet. egyházunknak tesz szolgálatot a füzet kiadásával, sajnos azonban a közöny miatt tetemes összeget kénytelen ráfizetni önzellenségére. A különböző frontokon küzdő és vérző katonáink a jubileumi évben néhány koronányi adományt megérdemelnének minden egyháztól. Október elmulása ne legyen akadály, mert a viszonyok miatt a jubileumi ünnepséget én is csak valamikor november vagy decemberben tarthatom meg katonáimmal, hűveimmel. A hegyes küldeményekért hálás köszönetet mond előre is

Törteli Lajos evang. táborigazgató,
Div. San. Kol. No. 17. Táborigazgató postája 647.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázati hirdetmény.

A késmárki államilag segélyezett ág. h. ev. liceum pártfogósága pályázatot hirdet *egy magyar-latin szakos rendes tanári állásra.*

A rendes tanár javadalmazása 2400 K. törzsfizetés, a más középiskoláknál töltött rendes tanári évek beszámításával, ö: 200—200 K.-ás ötödéves korpótlék, továbbá az államtól biztosított, idővel emelkedő fizetési kiegészítő személyi pótlék, Lakáspénz — az áll. személyi pótlék beszámításával — a mindenkori törzsfizetés 25 %-a, Családos tanár mindaddig amíg az állam nem utalja ki a felekezeti tanárok részére is a családi pótlékot, egyelőre gyermekeként évi 200 K. családi pótlékre számíthat a fenntartó testület részéről.

A megválasztott tanár az orsz. tanári nyugdíjintézet kötelezett tagja.

Pályázhatnak protestáns, elsősorban ág. h. ev. vallású tanárok és tanárjelöltek. Vallásukat, végzett tanulmányaikat, családi hadkötelezettségi viszonyaikat és eddigi szolgálatukat feltüntető okmányaikkal ellátott és a liceumi pártfogósághoz címzett kérvényüket f. é. november hó 30-ig alulírt felügyelőhöz küldjék be.

Okleveles, de még rendes tanárként nem működött egyének csak helyettes tanári minőségben alkalmazhatnak 2400 K. évi fizetéssel és csak egy évi sikeres működés után véglegesíthetők.

Okleveles pályázók hiányában szakvizsgázott tanárjelölt is alkalmazható egy évre helyettes tanárul ugyancsak évi 2400 K. fizetéssel.

A megválasztott tanár állását lehetőleg azonnal de legkésőbbben egy hónappal a megválasztása után köteles elfoglalni.

Késmárk, 1917 október 24-én.

Tátray Ödön
liceumi felügyelő

2—1

Bruckner Károly
liceumi igazgató.

Már megjelent!

Férfiak és hősök

A schweizi reformáció és annak áldásai.

Levéltári adatok alapján igen érdekesen megírt története a schweizi reformációnak és a reformáció jelentőségének mélyreható méltatása. — Két utolsó, összefoglaló fejezetét *emlékbeszéd* és *ünnepi egyházi beszéd* készítésénél pompásan fel lehet használni.

Csak egyedül ezen ünnepi kiadás jelent meg Schweizban. A schweizi református egyház megbízásából szerkesztette *Dr. Hadorn Vilmos* tanár

Egyedül engedélyezett hiteles fordítás
24 képpel.

Fordította és jegyzetekkel ellátta:
Jánosi Zoltán debreceni ref. lelkész.

ÁRA: füzve K 3.— (bolti ár K 3.50)
kölve K 4.50 (bolti ár K 5.—)

Minden 10 példányra 1 fitelep példány.
A pénz előleges beküldése esetén bérmentve küldjük.

HOFFMANN ÉS KRONOVITZ
könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala
Debrecen Piac-utca 49.

3-3

Lelkész és vallás tanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék

a hivek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyé szépirodalmi, családi és ifjusági havi folyóirat. t.

Szerkeszti:

MEGYERCSY BÉLA.

Előfizetési díja egy évre 4 kor.

Az ÉBRESZTŐNEK minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúnak el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és műfajsz. ingyen küld a kiadóhiv.

Budapest, VIII., Főh. Sándor-utca 28

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvacsora-kelyhek, keresztlő kannák, oltári gyertyatartók, borkanecskék. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre külföldi gondofordítók. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műorás és ékszerész, [az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. 1. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros-nyomda Rákospalotán Budapest mellett.